

Dr. A. Korošec: Pogledi na godinu 1928

Godina za godinom prolazi od kada je prestao svjetski rat i želja za mirom je među narodima stalna. Liga naroda tu želju uvažava, u koliko je to u njenoj sadašnjoj organizaciji moguće. Ratno stanje između Poljske i Litve je prestalo, iako je pitanje Vilna ostalo neriješeno. Engleska diplomacija trudi se da odstrani napetost između Francuske i Italije. Za našu državu osteja još i u novoj godini dva važna pitanja na dnevnom redu: upadanja Makedonstvajskih u naše južne krajeve i postanak Albanije vojnom kolonijom Italije. Opća želja za mirom i naši savezi daju nam nade da će oba pitanja biti riješena u miru i sporazumu.

Misao razoražanja nenapreduje onako, kako bi bilo željeti. Konferencija u Ženevi je čula spretan agitatorski govor Litvinova te se odgodila. U mjesecu ožujku sastat će se tek komisija za razoražanje, a kad će se opet konferencija za razoražanje — to sam Bog zna. Ako neuspjeh akcija za razoražanje, početi će i Njemačka da se noražava, nju će slijediti Mađarska i Bugarska i za Evropu te posebno za nas nastat će nove teškoće.

U novoj godini bit će parlamentarni izbori u Francuskoj, u Njemačkoj a možda i u Engleskoj. Prognoza je da će oni posvuda donijeti ojačanje ljevičarskih elemenata. To bi značilo novi napredak za mirovnu politiku u Evropi. Osobito bi pobjeda ljevičarskih stranaka u Engleskoj donijela nove pravce u odnosu između Rusije i Engleske, a onda, što je za nas od velike važnosti, i u odnosu između Italije i Engleske. Pobjeda ljevičara u Francuskoj dala bi Briandovoj vanjskoj politici prema Njemačkoj slobodnije ruke u smislu zbliženja, a u unutrašnjosti nastale bi oštre socijalne i kulturne borbe. U Njemačkoj, gdje će se vršiti izborna borba u znaku školskog pitanja, samo udarac na desno mogao bi promijeniti sadanju vanjsku politiku, ali na to nije ni misliti, kao što su pokazali prošli izbori za pojedine njemačke zemaljske sabore.

U Evropi se sada jasno javljaju tri političke skupine: frankoslaven-

ska (Francuska, Belgija, Poljska, Češka, Jugoslavija, Rumunjska), talijanska (Italija, Španjolska, Mađarska, Albanija) i njemačka (Njemačka i Austrija). Talijanska skupina uživa naklonost Engleske, a njemačka skupina naklonost Rusije. Budući da je njemačka skupina razoružana, znače veću opasnost za mir frankoslavenstva i talijanska skupina. Bilo bi u interesu evropskoga mira da se sve tri skupine sliju u jednu, recimo, Panevropu.

U gospodarskom pravcu postaje sve to očiglednijom zavisnost od Amerike ili bolje od američkoga kapitala, jer se ta javlja i u Londonu. Otpor se pokazao do sada samo u automobilskoj industriji. I pakvrio zadovoljava pojava, da su se sve evropske valute stabilizirale. I opasnost deflacije je prošla i sada će trebati misliti na uzakonjenje stabilizacije, što se upravo sada u Italiji dogodilo. Dobro je i to što je broj trgovačkih ugovora u g. 1927. opet porasao.

Kapitalizam se u Evropi organizira, pa bio on evropskoga ili vanevropskog izvora. Karteli i trusti rastu. Ne bi jadicovali, kad bi služili za racionalizaciju proizvodnje i podjele, ali su se pojavile tendencije da se produkcija smanji a cijene povise. Tako je bilo s gumom, pamukom, petrolejem i osobito s bakrom. Bakrenu industriju vodi Amerika naročitim trustom i modernim bakrenim zavodom.

Osobiti neprijatelj evropskom gospodarstvu dozrijeva u azijskome kapitalizmu. Javlja se u Kini, Japanu, Indiji i Egiptu. Njegove prednosti jesu bogatstvo sirovinama i niske plate. Lakoćom osvaja domaća tržišta. Sada osjeća još najviše azijski kapitalizam samo Engleska. A socijalna pitanja postaju radi toga u Aziji s dana na dan sve to aktualnijima a to za one, koji misle na ostvarenje novoga društvenog reda na zemlji, nije bez važnosti.

U našoj državi imamo momentano tri teškoće, koje nas prate u novu godinu: pomanjkanje hrane radi prošle slabe ljetine, izjednačenje poreznih tereta i okrnjavanje univerzita. Sva tri pitanja su kritičnog značaja.

Revalorizacija i položaj lire

TRST, 1. siječnja 1928.

Gospodarski položaj u svijetu nakon rata nije još ni izdaleka blizu normalnosti. To se osobito opaža po valutama. Prije rata vrijednost novca bila je stalna. To je bio i znak dobrog gospodarakog položaja, sređene financije i normalne trgovine. Budžeti država nisu bili deficitni a države su imale za papirnat novac pokriven u kovanom zlatnom novcu. Svjetski rat je taj red uništio, bar u koliko se tiče zaraćenih država. Države su trebale novca, gospodarski život je bio oslabljen i to je učinilo da su države tisakale papirnat novac, za koji — osim ostalih naravno-gospodarskih razloga, koji utje-

ču na vrijednost novca — nisu imali pokrivena u kovinskom novcu. Za rata to se nije toliko osjećalo, jer nije bilo jake trgovine država s vanjskim svijetom, pa se svaka država krpila i pomagala vlastitim snagama — ali čim je rat prestao, to se počelo silno osjećati. Američki dolar, koji je 1914 g. vrijedio stalno oko 5 austr. kruna plaćao se iza rata čak 2.280.000.000 istih papirnatih kruna pa čak 4.200.000.000 njemačkih maraka. To je značilo katastrofu, ali ne samo za Austriju i Njemačku, nego i za mnoge od pobjedničkih država. Jer kad valuta oscilira, kad nije barem nešto stalna, ne će nitko iz inozemstva da

ulaže svoje kapitalne; u mnogo slučajeva stradaju obrt i trgovina, kad je kod naručbe vrijednost novca jednaka, a kod isplate druga. Stoga su sve države uporno odlučile da sređe svoje financije, a u prvom redu vrijednost vlastitoga novca.

Zlatnu valutu i predratnu vrijednost novca uzdržala je Amerika, pa onda Holandija, Švicarska, Norveška, koje u ratu nisu učestvovala. Od država-ratnika prva je ojačala Engleska. Ona je vlastitom snagom, nakon što je pritisnula porezima, priborila funti staru vrijednost. Njemačkoj i Austriji su priskočile u pomoć druge države. Belgija je nedavno izmjenom novca po kurzu — devaluacijom, riješila pitanje svoje valute.

Talijanska valuta je zadnjih 10 godina neobično mnogo padala i rala. Fašistički režim je uspio da uredi otplatu ratnih dugova kroz 62 godine te da bar nekako uspostavi ravnotežu u budžetu. Budući da je ipak lira bila nestalna, talijanska državna banka je sklopila u Americi veliki zajam te dobila za talijansku papirnatu liru dosta zлата za pokrivenje. Vlada je ujedno odlučila da vodi deflacijsku politiku t. j. da dade uništiti mnogo papirnato novca. Od kolovoza 1926 do danas bilo je povučeno iz prometa i uništeno 4 milijarde

papirnatih lira i ta deflacijska politika je imala kao posljedica da je novac postao vrijedniji, jer ga je sada manje bilo, a osim toga vanjskim zajmovima je pokriveno zlatu pošesterostručeno. Državnih banknota bilo je u aug. 1926 u prometu za 20 milijarda, a danas ih je oko 16. Istina je, da je odmah pao kredit, da Banca d'Italia nije mogla da dade kredita trgovini i industriji te je mnogo poduzeća pošlo u konkurs, ali to biva kod svakog povišenja valute. U novembru je vlada proglasila da će lira ostati na visini 90 prema engleskoj funti, ali ljudi još nisu vjerovali u stabilnost, valute trgovci nisu htjeli da kupuju, strani industrijalci nisu htjeli da novac šalj u Italiju, Stoga je vlada izdala 22. decembra zakonski dekret, kojim za neodređeno vrijeme ustanovljuje zakonitu vrijednost lire i to ovako: 92.46 Lit za englesku funtu i 19 Lit za dolar. Tako je javnost bila mirnija.

Kako je vlada dobila zajmovima dosta zлата, odredila je ujedno da se uvede zlatno pokrivanje lire u ovom razmjeru: 366 Lit za jednu zlatnu liru. To znači da je papirnatu liru dostigla skoro trećinu prijeratne vrijednosti.

Oblasna Skupština i oblasni budžet

SPLIT, na Tri Kraja 1928.

U četvrtak završila je splitska Oblasna Skupština svoje redovito budžetsko zasjedanje. Rasprave koje su se u Skupštini vodile zaslužuju da ih se registrira, a tim većma moramo registrirati zaključke oblasne skupštine, osobito one financijske prirode.

Na Silvestrovo je Skupštini predložen izvještaj rada Oblasnog Odbora, a zatim je ovaj predložio predlog budžeta za 1928 g. u iznosu od 25.600.803:56 Din. U generalnoj debati je prvi govorio u ime radikala dr. Desnica protiv budžeta. On je istakao da je budžet nerealan u rashodima i da prelazi snage poreznika, te nebi smio da pređe nikako sumu od 10-12 milijuna. Govorio je zatim financijski referent dr. Guinjo, Mikatić (izv. str.), a onda su u ime svojih stranaka davali izjave pojedini predstavnici. G. Niko Bartulović je izjavio da će SDS glasovati za proračun, nezav. radnik Baljkas je govorio protiv proračuna, dr. Brkić je protivno volji hrv. federalista izjavio da će glasovati za proračun (radi toga je HFSS u Splitu zaključila da ga ne smatra više svojim delegatom u Skupštini), g. Bartul Ganza se u ime HPS izjavio protiv proračuna, isto tako i Đirić u ime disidentata, dočim je Plenković u ime svoje i druga mu Škarice izjavio da će zemljoradnici glasovati za proračun u načelu. I tako je proračun u načelu sa 26 protiv 8 glasova primljen.

U ponedjeljak po Novoj Godini počela je rasprava o budžetu rashoda u pojedinostima. Vrijedno će biti da kratko iznesemo brojke, e da vide pristaše tzv. seljačkih i zemljoradničkih stranaka, kako njihova go-

spoda „seljački“ gospodare narodnom mukom!

1. Za Oblasnu Skupštinu predviđeno je 693.000 Din, od toga za dnevnice skupština „samo“ 529.2001
2. Za Oblasni Odbor i opću administraciju predviđeno je 2.397.752 Din. G. Stojanov je branio toliku sumu, jer da će OO imati da nadzire 64 općine. Za ilustraciju navađamo da toliko ne troši za svoju administraciju ni osječka oblast, koja je za dvije petine veća od splitske! Većini u kojoj su radićevci, pribićevećevci i zemljoradnici, prohtjelo se da kupi za 200.000 automobil, bez čega se moglo biti.
- 3 i 4. Glava rashoda za mirovine iznosi 75.000 a glava oblasnih dugova (tu dolazi otplata državnih pozajmica) 400.000.
5. Rashodi za nar. zdravlje iznose 6.907.302:56 Din, a otpadaju ogromnom većinom na bolnice, koje je država ustupila oblastima.
6. Za narodnu prosvjetu je predviđeno 1.011.000 Din.
7. Za socijalnu politiku se daje 1.251.746 Din, a od toga pola za Dječji Dom, koji oblast preuzima od države. Pozicija pomoći ubogima i nemoćnima je dotirana sa 30.000 Din, dakle daleko manje nego što imaju radićevci članovi Obl. Odbora svaki godišnje.
8. Za obrt i trgovinu predviđeno je 131.000 Din.
9. Za narodno gospodarstvo 3.680.420.
10. Javne radnje i saobraćaj 8.437.893 Din, od toga najvećim dijelom za drž. i oblasne puteve.
11. Rezervni krediti 90.000 Din.
12. Vanredni rashodi 928.900 Din. Tako izrađea budžet rashoda

definitivno je prihvaćen i iznosi 25.505.313/56 Din.

Pokriće tih rashoda Oblasna Skupština je našla u — udaranju novih nameta na narod. Stojeći pred velikim rashodima, radičevstvo zemljoradnič-o-samostalska većina riješila je da udari oblasnu trošarinu na vino — 15 para po litri. Od toga bi se utjerovalo 400.000 Din. Od tro-

šarine na rakiju utjerovalo bi se 997.460 Din. Tako je oblasna većina nanijela teški teret seljaku.

Mi smo i za lanjski oblasni budžet kazali da je loše sastavljen. Kraj takvih „samouprava“ možemo to i danas da kažemo. Nije, gospodo skupštinski, velika mudrost stavljati namete, ali ih je teško plaćati!

manjim jedinicama po 20 30 ljudi. To otkriće je izazvalo velik broj uapšenja, samo je šef autonomističkog pokreta dr Roos prešao u Njemačku. Bivši njemački oficir bio je organizirao i na široko osnovao autonomistički pokret Alsacije.

Nema sumnje da i Alsacija ima svoje separatne težnje i zahtjeve, koji su osnovani i na različitoj psihi

i na različitom jeziku prema Francuzima. Alzacija jest zemlja, za koju se nikad pravo nije moglo kazati, da li je više francuska ili njemačka, jer bi možda najispravnije bilo da se za nju kaže da je — alzacka. Momentane represalije protiv nekolice autonomista još ništa ne znače, jer je pokret u Alzaciji vrlo jak.

Ovim brojem stupa naš list u osmu godinu svog izlaženja. Po svojoj programatskoj osnovici i svome nastupu list je uspio da prodre u široke dalmatinske slojeve i da učvrsti svoj položaj. Naš list će i u novoj godini koracati starom stazom i nema sumnje da će ga, njegovi pretplatnici i prijatelji poduprijeti, tim više što je naš list najjači zagovornik kršćanske socijalne ideje u Dalmaciji i kao takav zastupnik najponiženijih i ugnjetavanih, i što nakon reduciranja „Jadrana“ ostaje jedinim militantnim glasnikom Hrvatske pučke stranke u Dalmaciji. Mi smo uvjereni da ne će nitko praviti pitanja od bagatelnih 60 Din, koliko godišnje list stoji, a sa svoje strane obećavamo da ćemo list kušati u vremenu da dotjeramo

Najvažnije pitanje savremene Rusije

Borbe koje se vode u Rusiji i boljševičkoj stranci, imaju najdublji uzrok u najvažnijem pitanju Rusije, u agrarnom. Opozicija Trockoga sa strahom gleda porast imućnijeg sloja ruskih seljaka i sve to veću diferencijaciju seljačkog staleža, jer ugrožava čisti komunizam, dočim se većina hoće tome da prilagodi.

Dr von Renteln navada u dnevniku *Kölnische Volkszeitung* statistiku toga pitanja, iz koje je razvidno, da je dio malih i srednjih posjednika pao u jednoj samoj godini od 72,8 postotka na 69,5 postotka dočim je dio koji otpada na velike seljake (kulaki) narastao od 22,5 postotka na 25,5. Isto je i kod arendi-

rane (u zakup uzete) zemlje. Arendiranje su sovjeti bili u početku zabranili, ali su ga opet morali dozvoliti. Brojevi kažu, da srednji i mali seljaci sve to manje zemlje uzimaju u zakup, dočim je arendiraju više veliki seljaci. Godine 1925 in ali su takve zemlje 69,6 postotka, a god. 1926 već 75,2 postotka. U godini 1927 se ta diferencijacija u korist bogatijeg seljačkog sloja još više zaoštrila. Srednji seljaci vuču posvuda s velikim, koji imaju i u seoskoj sovjetskoj upravi sve to veći upliv, osobito jer zemlju arendiraju i posuđuju novac.

Taj proces je vrlo teško ustaviti, jer je ruski seljak najjača sila u državi — 85 „/“

Brojčana snaga fašističkih sindikata

1. januara izneseni su podaci o snazi fašističkih organizacija-sindikata, u koje je režim uspio da povuče svojim osobitim metodama velike mase poslodavaca i radnika.

U organizaciji radnika nalazi se 2.809.641 osoba, koji su na grupe ovako podijeljeni: industrija 1.206.587; poljodjelstvo 590.797; trgovina 254.179; saobraćaj 247.344; banke 49.317; intelektualna zvanja 70.418.

Pokrajinskih sindikata, po kategorijama, ima 5366; općinskih i lokalnih sindikata ima oko 25.000, a ugovora o radu novih i preinačenih

je svega 2290 (od tih najviše u industriji — 1410).

Fašistički *Lavoro d'Italia* ističe velik napredak organizacije korporativne države. Međutim sami brojevi daju u to sumnjati. Iako broj organiziranih ide na 3 milijuna, ipak najmanje još dva puta toliko ljudi nije organizirano. Kolektivnih ugovora o radu ima malo, ako promislimo da je samo 80-tak takvih ugovora važnih za čitavu Italiju, dočim ostatak koji otpada na desetine hiljada organizacija, pokazuje vrlo malu aktivnost.

Autonomistički pokret u Alsaciji

Posljednih dana provedena su po raznim mjestima francuske Alsacije brojna uapšenja pristaša pokreta za autonomiju Alsacije i Lorene. Sudac istražitelj grada Mulhouse izdao je uhitbeni nalog za razne predstavnike toga pokreta, nalazeći da se u radu alzackih autonomista pokazuje u zadnje vrijeme jedna naročita separatistička težnja za otcjepljenjem Alsacije, koja neka se uredi kao autonomna republika.

Politički krugovi pripisuju i autonomističkoj akciji njemački upliv. Osobito žele da to dokažu usporednom autonomističkih organizacija sa njemačkim organizacijama. Iste su skrivene organizacije. Dječake sekcije zovu se imenima ptica. Studentske organizacije pozdravljaju se ovim autonomističkim pozdravom: „Zar nisu još vanka?“ Francuska istraga nastoji da dokaže da su autonomisti organizirali sabotažu države.

Po svima uredima smjestili su svoje pristase. Ističe se čak da je u jednoj potprefekturi politički raport, koji se imao poslati ministru Sarrautu, bio prije pokazan dopisniku njemačkog lista *Zukunft*. Pristaše autonomističkog parta formirali su svoje organizacije po svim nadležnostima i to je francuskoj policiji dalo slutiti da se sprema nešto kao politički udar. Još od novembra predsjednik vlade Poincaré počeo je politiku jake ruke prema autonomistima te su odmah bila obustavljena tri autonomistička lista, pisa na njemačkim jezikom Počela su raspuštanja društava i prva uapšenja. Između prvih su uapšeni poznati vođe Rossé i Hertzog. Ali najjače otkriće je učinjeno u kući sekretara autonomističke lige u Strassbourgu, Schlegela: nađen je dokument sa popisom osoba — preko 300 — koje su bile vojnički organizirane u *Schutzbande*, u raznim

Kad mi je bilo deset godina, po prvi put sam posumnjao da je Bog milosrdan i da sluša čovjeka, kada vapi k njemu iz izranjena srca. Molio sam do kasno u noć i činilo mi se da sam Bogu bliži nego ikad prije, i da gledaju ravno na me njegove očinske oči. U molitvi sam konačno zaspao i kad sam se probudio, nije bilo utiše s neba i još gorčiji je život bio.

Deset godina kasnije je oboljela moja mati. Bio sam onda tako uzorio, pun spoznaja i mudrosti, ko što su svi dvadesetogodišnji momci. Nije bilo sjenke, koju nebi mogao lako da osunčam. Sve je bilo u meni usavršeno, do kraja shvaćeno, zauvijek utvrđeno. Jedina moja sumnja, jedina moja skrb i nevolja bila je ženska. Da me tko pitao da li idem na misu ili ispovijed, bio bi mu se nasmijao. Ponos mi je bio što kasnim na školsku misu i što po putu ne pozdravljam katehetu. Moje srce je bilo teško, moja glava puna briga, moj kaput prozračan, ali kazao sam: „Što će mi svakodnevnost — postigao sam spoznanje!“ Drhtao sam od studeni i žalosti, oči su mi blistale od pritažnih suza, ali zapisao sam riječ: „Kraljevi u krpama!“

Tako je bilo u ono vrijeme, kad je moja majka oboljela.

Buduci da sam bio pametan dvadesetogodišnji momak, znao sam odmah, da bolest neće biti kratka i da se treba pripremiti. Stoga sam skupio svoje pjesme i prodao ih. Iščunao sam, neznam zašto, da će majka ustati za mjesec i pol dana; ni prije, ni kasni je. Da će ustati nisam sumnjao.

Prošao je tjedan, prošla su tri. Kad je prošao treći tjedan, u subotu uvečer je bilo, majka je pomalo okrenula glavu i pogledala me radosnim očima u lice.

„Jesi li večeras molio?“

I ja sam je pogledao tako rado sno, ko što gleda odrastao čovjek neiskusno, ljubezno dijete, te sam je pogledao po obrazu, koji je bio vruć i oznojen.

„Molio sam, majko!“

Tako laže izrastao čovjek neiskusno djetetu.

Sklopila je oči. Pokrio sam je do vrata i izašao prstimice iz sobe.

Vani je bila topla, tiha jesenska noć. Zvijezde su blistale. Toliko ih je bilo, da sam od žarke svjetlosti jedva razabrao sinje nebo samo. Kako sam gledao, tako se razlijevalo to svijetlo nebo sve niže, te se u nedoglednost razmicalo na obzorju. I činilo mi se da se penjem u blistave dolove sam — da moje noge ne tiču više tvrdu zemlju.

Bolan vzdah se javio iz sobe. Stupio sam u vezu i tiho otvorio vrata. Mati me pozdravila očima, koje su bile čiste, jasne, ali tako umorne i predane, da me je trglo do srca. Na stolu je gorila svijeća, drjemljivo svijetlo sijalo se na materinome bljedom obrazu.

„Gdje si bio, da te tako dugo nema?... Da li je već blizu jutro?“

„Rana večer je još, majko!“

„Vani je kiša... vdaralo je o prozor...“

„Lijen večer je vani, sve zvijezde sijaju!“

Mati se zamislila.

„Sad sam kao ne drugom svijetu. Meni sivo jutro, vama zlatno, veče; meni jesenska kiša, vama zvijezde nesbeske. Daleko ste od mene, jedva vas još vidim...“

Oamjeuhula se.

„Da li zasaš kamo vodi moj put, da ste već tako daleko od mene i da vas još jedva vidim?“

Opčinut gledao sam u nju i licem mi je nešto kao led prošlo.

„Kamo, mati?“

Govorila je polagano i tako tiho, da sam je jedva čuo i razumio, kad sam se duboko priklonio njoj licem do lica.

„Da li još pamtiš kako smo onda išli u Liubianu i kako smo se oprostim? Gazili smo sivo blato; kiša je padala i mi smo se stiskali pod kišobranom, a mokri smo bili obojica. Ništa nismo govorili; riječ na usnama bil bi suza u oku. Usred puta smo se odijelili, meni je bilo uru i pol natrag do kuće, a tebi isto toliko do grada. Stajali smo na blatnoj cesti i držali se za ruku. Na umu mi je bilo da se oprostim od tebe onako, ko što se oprašta građanska čeljad — da te poljubim; a bilo me je sram. Samo zbogom, smo rekli jedan drugome, a ni u oči se pogledali nismo. Ti si uzeo kišobran a ja sam se zaozgnula u onaj sivirbac koji je bio težji od kiše. Kad smo bili već daleko, oboja smo se u isti mah okrenuli. Dugo smo stajali, ništa si nismo doviknuli, nismo se ganuli... Znaš li, kamo je vodio naš put, kad smo išli dalje, obadva zaplakana, skršena, umorna?“ Onamo je vodio naš put, otkud više puta natrag nema... i obojica smo znali, kamo veda naš put... Što sam onda osjetila, osjećam sve i večeras; ćutim da je završen taj teški put — hvala milosrdnom!“

Kleknuo sam pred njenu postelju i njene ruke držao u svojima. Mati je mirno spavala, njene usne su bile lako otvorene, njeni obrazi su bili čisti i bijeli, dječvanski. Spavala je; a sad mi se čini da je čula sve moje riječi i misli, moju zadnju večernju molitvu.

Deset je godina bilo što nismo molio; onu noć sam klečao, sklopio sam ruke i sazivao Boga. Drhtavo sam ga sazivao, svenogučega, sazivaog ga sve do jutra. U bijeli dan naslonio sam glavu na blazinu i zaspao sav utješen i vjeran.

Tri sedmice iza te večeri majka je umrla. Kad sam je poljubio u mrtve usne, koje su bile još meke i tople, nije bilo žalosti u mom srca. Bila je strašna misao, koja mi je u grudima ležala tvrdo i teško kao crn kamen: Bog me je prevario za oju god spoznao istraživač oboje

Ivan Cankar: Večernja molitva

molitvu i vjern. Bog je prelemio riječi. Po noći sam bio uz njenu postelju. Ruke je imala sklopljene na prsima, a oči uz njeno uzglavlje gorila je svijetla. Uzeo sam papir, da bi je risao, kako mi se ruka tresla. Kad sam gledao dugo i mirno u njene usne, otvarale su se vrata

moje duše i prešla se na nju svjetlost s neba. Materine usne su se smiješile. U onom osmjehu je bila moja večernja molitva i nagrada za nju: Bog ju je čuo i zadovoljio po svojoj mudrosti.

Iz knjige Moje življenje sa slovenačkog na hrvatski prenio B. D

on ukratko iznosi razloge svog nezadovoljstva, te se prema tome vidi, da je dr Kežman zaista predstavnik tih nezadovoljnika u Hrv. Selj. Klubu. Dr Kežman je održao doista sa-

stanak sa 12 nezadovoljnika u hotelu Esplanade u Zagrebu. Između ostalih bili su Preka, dr Banković, Prvan i barun dr Schlegel.

Antologija

Ive Mihovilović: Ruke siromaha

Tako je nekad spašena i plaha udalio ruka u siromaha, udalio siromaha. Svaki je pokret siromahovih ruku pol pokreta u sumnji, ili u nekom blijedome strahu.

Vise lako bespomoćno, nis ti je, Ko zastave pobijeđene, ruke siromaha u podne, kad se vuče niz ulicu gladan, dok u njemu pjeva glad napjev težak, bolan, hladan.

Kad siromah ide večerom izmed svjetline.

koja nekud leti, strah ga je za ruke, one sigurno smetaju prolaznike, pa će ih prokleti. Siromah skupi ruke, ko dvoje svoje drage djece i nosi ih brže iz žive ulice ispred kavana u predgrađe, do visokog tavana, što kao neka mračna lada pliva u visokim oblacima i u niskoj bijedi, i prenaša žbrot siromaha iz danas u sutra.

Stroje ruke pružene po stola, nad njima siromah bježe dugo u noc. Ko da čeka nešto, što, zna, neće doć.

Proračun vojske i mornarice

Jučer je finansijski odbor nastavio raspravu o budžetu. Vojni ministar general Hadžić održao je dugačak izvještaj o svom resoru i predložio vojnog budžeta, koji je morao iznositi 3,236.000.000 Din ali je reduciran na „samih“ 2 milijarde 428.672.226 Din. To znači da je danas, kad je u sve ministarstvo uveden princip štednje, on veći od prošlogodišnjeg za 57.587.000 Din.

Ministar je izjavio da se broj osoblja morao povećati, a ostustva su morala da se reduciraju. Naša vojska ima 109.755 čemčadi.

U raspravi su se razni govornici izrekli za redukciju vojnog roka. Mišljenja smo da je rok od 18 mjeseci doista velik i da bi se odmah mogao skratiti na 12, a onda sukcesivno na 6 mjesecel.

Lom u Radčevom klubu

Prošlih dana beogradsko Vreme donijelo je vijesti da je veći broj radčevaca, njih 18, uputilo predsjedništvu Radčevog kluba čitav memorandum, u kojemu izriču svoje nezadovoljstvo s predsjedništvom kluba, jer da radi sve na svoju ruku. Ta vijest Vremena je bila demantirana i to, kako bi se to kazalo, „kategorički“. Međutim sam glavom Stjepan Radić piše u svome „Domu od srijede jasno o nezadovoljstvu u svom klubu ovako:

U seljačkom klubu našao se, a smo jedan jedini zastupnik, dr Ljudevit Kežman, koji je na jednoj klapskoj sjednici izjavio, da je on samo jedan mjesec dao doprinos za Hrvatski seljački dom, a više ne može, jer da njemu nije dosta 6 000 Din za njegovo kućanstvo. Svoju je izjavu poostrio tim e da on ne bi davao tih 3 000 Din mjesečno kad bi i mogao, jer da mu seljačka stranaka nije osigurala egzistenciju, a prednik Radić da mu nije pribavio nikakvog diplomatskog poslanstva niti položaja ministra ili barem državnog podtajnika.

Zatim Radić nastavlja: Malo dana kasnije sazvao je dr Kežman u gostionici („Kolarac“ u Beograd jedan sastanak, na koji je došlo 8 zastupnika. On je u bio predložio jedan politički zaključak, protiv kojeg je prvi govorio Nikola Preka i koji su osudili svi ostali zastupnici, a kojega se je na koncu odrekao i dr Kežman. Dalje se u članku naglašava: Me-

đutim je sazvao dr Kežman za dne 4. siječnja u Zagrebu sastanak svojih zastupnika, za koje misli, da se s njim slaže. To je učinio zato, jer ma je međutim Velja Vukičević po svojim ljudima poručio, da će biti državnog podtajnik, ako mu dovede 8 zastupnika Hrvatskog seljačkog kluba, a da će biti ministar, ako mu ih dovede 18. Dr Kežman nije te ponude primio, i on sastanak ne sazivlje da raspravljaju poruku V. Vukičevića, nego dr Kežman hoće neku posebnu politiku, za koju misli, da će naći oveći broj zastupnika Hrvatskog seljačkog kluba. On se naročito nada da će uz njega pristati Nikola Preka, dr Ivan Banković, dr Markotić, dr Mile Vuković, prof. Krpan, Mate Klarčić i Kostopec. Dr Kežman će se uvjeriti, da se ovaj nišedan zastupnik s njim ne slaže, a pristane li uz njega, da će dijeliti njegovu sunbinu.

Na koncu Radić veli: O slučaju dr Kežmana odlučivati će Hrvatski seljački klub na prvoj svojoj sjednici, a zatim će se taj slučaj predati svim kotarskim organizacijama županije srijemske, gdje je dr Kežman bio nosilac liste. Kad se radilo o kandidaturi dr Kežmana, predsjednik Radčić bio je protiv toga, da se dr Kežman kandidira, ali je cijeli izvršni odbor bio za Kežmanovu kandidaturu, pa se predsjednik napokon tomu pokorio.

U Novostima objavljen je jedan razgovor s drom Kežmanom, u kojem

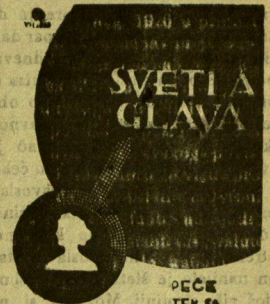
Politički položaj nakon blagdana

Do pravo-lavni Božić pretresani su u finansijskom odboru Skupštine budžeti pojedinih ministarstava. Pojedini ministri su kratko preporučili svoje budžete, zadržavši za plenum Skupštine duže ekspozicije. Opozicija je u odboru silno galamila a njoj dakako na čelu Sv. Pribičević, koji je hvatao svaku priliku da pokaže kako puno zna govoriti.

Taj ti ični reakcionarac, koji je bacao za dvadesetičetiri sata ljude van službe i koji je n. pr. kao ministar davao naloge da madžarska djeca u Vojvodini, koja imaju ime slavenskog porijekla, moraju da se uzajavaju u tuđem jeziku, danas hoće da igra veliku ulogu demokrate i čovjeka koji hoće da bude i Hrvatima, čije je nekad institucije proganjao, pravo u državi. Radi li on to iz političkog računa ili je doista postao pokajnik? U prvom slučaju nepozna nimalo etiku, a u drugom ne spada u glavnu političku arenu. Pokajnici se moraju povući, da ne bude stid čestite ljude, koji su devet godina svoju snagu utrošili u pobijanju hegemonije, da im Pribičević dolazi ispred nosa.

U nedjelju je HFSS održala veli-

ki zbor protiv poreske nejednakosti u Music-Hallu u Zagrebu. Govornili su veoma oštro dr Trumbić, dr Pavelić i dr.

Dr. OETKER-
OVIM
BACKINOM

Najbolje iskušane recepte šalje na želju besplatno i prosto od poštanskih pristojba.

Dr. Oetkera ilustrovana knjiga recepta sadržaje cirka 200 prvorazrednih recepta sa 51 slikom. Cijena Din 5.- dobiva se svagdje. U slučaju, da je ista rasprodana, tražite izravno kod Dr. Oetkera, Maribor.

Neobičan pojav

VODICE, 27. dec. 1927.

Tri km. od varošice Vodice, blizu državne ceste koja vodi u Mostine izdiže se jedna 200 m visoka glavica zvana „Okit“. Na ravnom prostoru koji je dijeli od ceste, zasadena je otrag 20 godina lijepa borova šuma. Obronci glavice pokriveni su šikarjem i klenima u samom lutom kršu. Najluči kriš je baš na vrhuncu glavice. Tu se izdiže kapela posvećena Bl. D. Mariji od Karmela, prema kojoj su Vodičani osobito pobožni. Na 16. srpnja tu kod kapele je mjesni sajam na koji uz Vodčane dođe dosta svijeta i iz bližnje okolice. Na vrhu glavice je bunar žive vode tik do kapele. God. 1909. Vodičani koji su bili na zaradi u Australiji svojim milodarima, dali su izgraditi uz put koji vodi do na vrh, 14 lipejih kapela, u kojima su smještene ukovirene slike Puta Križa. Zadnjih godina počela je bratovština Gospe od Karmela, koja vodi nadzor nad kapelom, izrađivati lijepe stube od vrha glavice prema podauku, da bude lakši pristup.

Na vrhu glavice, tik do same plokatice pred crkvom, u samom kršu, izrastao je stari klen. Svoje je stare debele grane raspružio sve unaokolo, te se sve u proljeću načičkaju cvijetom i listom, tako da ga je lako i iz udaljenosti prepoznati. I prema kapeli pružila se tako jedna debela grana, koja svršava sa dva odebela ogranka, od kojih jedan, s burnje strane, gleda uprav u sliku Bl. D. Marije, koja je u srebrnom okviru na oltaru kapelice, tako da slika tog ogranka kad su vrata kapele otvorena, može kroz staklo okvira u samoj slici viditi. I šta se na tomu ogranku događa? Ima od prilike 50 godina da svake treće godine na 24. prosinca taj ogranak oko 11 sati u večer propupa i oko ponoći procvjeta i prolista, koji cvijet i list raste, a sutradan na Božić taj je ogranak vas u cvijetu i listu, dočim svi kleni na glavici i u okolici, dapače i drugi ogranak, koji je zajedno s ovim cvjetnim izrastao na istoj grani, tvrdim zimskim snom spavaju. Cvijet i list na Stjepanje počnu se sušiti, dok ne otpadnu, da onda opet na proljeće zajedno sa ostalim klenom opet onaj ogranak ne procvjeta i ne prolista. Ove se je godine ta pojava opet ponovila, usprkos da smo imali sve do 21 tek za više dana izvanredno oštru zimu s burrom. Ja sam sâm bio na 22 tek. na Okitu da rečem Misu zajedno s raznim bogoljubcima, i razgledali smo naročito onaj ogranak, koji cvjeta, ali i on i sve grančice na njemu kao i na čitavom klenu bile su po-

svema suho i nisu pokazivale ikakvog spremanja na život. Dapače na 24 tek. bogoljubnici koji su te večeri bili na Okitu na 20 sati i na 22, nijesu još opažali nikakvu promjenu na ogranku. On je zajedno sa svim svojim grančicama bio i tada potpuno suh. Istom oko 23 (dvadesettrećeg) sata počelo se opažati probijanje sitnih pupica, a oko ponoći već je bio cvijet i list na svim grančicama onoga ogranka! Mnogo je svjedoka bilo tu, između drugih i crkvinar kapele Marko Juričev-Ivičič i dva žandara, od kojih je jedan pravoslavni, koji su došli da ne bi pobožnici izlomili sve grančice da jih pobožni odnesu kućama i porazdijele prijateljima. I sâm sam imao takvu jednu grančicu u ruci i na 4 sata sam je preko polnočke pokazao svijetu. Mnogo je svijeta na Božić i na Stjepanju hodilo na Okit.

Tko bi htio ovaj pojav naravnim zakonima protumačiti, trebalo bi da dokaže: zašto se to periodično događa, zašto na toj jednoj grani, zašto bez obzira je li studeno ili meko vrijeme, zašto baš samo u taj dan t. j. Badnji dan, zašto u noći uvijek oko 23-ćeg sata, i zašto tako nagli razvoj pupa, lista i cvijeta? — Što je sve proti svim običnim zakonima prirode. Bogoljubni kršćani u Vodicama drže to čudom Svemogućstva Božjega i njihove Zagovornice Bl. D. Marije od Karmela.

Don Ivan Kan. Katalinić, apr. župe.

Brill
Biser-kremova za obuću.

PREGLED TOVARNIH LISTOVA I REKLAMACIJE.
Tovarni listovi sa minulim rokom znaće izgubljeni novac!
Pregledani tovarni listovi znaće nadjen novac!
MEDJUNARODNO OTPREMNIŠTVO JOSIP JADRONJA ŠIBENIK
Tovarni listovi pregledavaju se po stručnjacima besplatno, te se za najkraće vreme izdjevstvuje povratka novca. — Najbolje kontrolno mjesto za izhodjenje svakovrnatih želj. šteta. Pošaljite u vlastitom interesu tovarne listove pre no što im protekne rok na pregledbu na medjunarodno otpremništvo **JOSIP JADRONJA ŠIBENIK**. Novac nalazi, ko tovarne listove daje pregledati.

Iz Šibenika i okolice

Da olakšamo plaćanje pretplate prilazemo današnjem broju ček pošt. štedionice. Molimo da ga se naši pretplatnici poslušaju, a osobito oni, koji su dužni pretplata za prošlu a možda i za još koju godinu.

Zatvori trgovina i radnja. Na rođendan kraljice bile su po nalogu vlasti zatvorene trgovine cio dan. Koliko smo imali prilike čitati, po drugim mjestima su zatvaranja dućana javljana interesentima par dana prije, dočim za kakvo cjelodneвно počivanje posla naši trgovci nisu do ponedjeljka ujutro bili valjano obavješteni. Isto tako ni druga javnost, tako da je onaj, koji nije imao jestiva u kući, mogao slobodno čekati — nakon Triju Kraljeva, pravoslavnog Božića, nedjelje i kraljičinog rođendana — utorka da kupi najpotrebnije. Počivanje posla za čitavi dan nanijelo je štete privrednicima, a još više sirotinji. Možemo si militi, kako to upliva, kad jedan milijun ljudi u Jugoslaviji ostane bez zarade. Normalno bi bilo da posao počiva recimo od 10-12 sati, ko što je to ovog puta n. pr. u Ljubljani uređeno. Ili zar kod nas postoji druga mjera ili kakva osobita zelantnost?

Izložba slika Miljenka Jankovića. G. Miljenko Janković, čak Umjetničke Akademije u Zagrebu, otvorio je u foyeru Gradskog Kazališta na Tri Kralja izložbu svojih radova. Izloženi su u većini pejzaži, koji se ističu nevjerojatnom čistoćom linije, dobrim koloritom i tehnikom, koja odaje već izrađena umjetnika. Ulja Novembar, Jutro i Izlaz mjeseca odlikuju se vrlo individualnom invencijom boja i tehnike. Izloženi akvareli Šibenika — njih desetak — pokazuju veliku virtuoznost umjetnika i mislim da je baš akvarel uz grafiku, iz koje je umjetnik dao par vrlo efektnih grafita, njegov forte. Akvareli Sv. Nediljica, Šibenik, Barke a osobito molit iz Ulice pod kneževom palačom to očito dokazuju te se mogu slobodno mjeriti sa radnjama Miše-a, Meneghella i Krušina. Možda i previše su pritisnuti a kut grafiti Pred jutrom (smetlari), Pod svijetom, tuš Poslije kiše i miniaturni akvarel Sv. Nediljica. Te su radnje djelo sigurna umjetnika i razvitak u tome pravcu možemo samo

pozdraviti. Upravo iznenađuje čovjeka, da su svi ti radovi — 35 — plod god. 1927, uz ostale neizložene slike. To je dokaz velike volje, invencije i produktivnosti, a budući put umjetnika, koji vodi ka studiju, donijeće nam sigurno još jače stvari i mi možemo sebi i njemu da čestitamo. - D. - Izložba ostaje do petka otvorena i dobro bi bilo da je građanstvo pogleda. Još bi bolje bilo da gradská općina otkupi bar akvarele grada, a nema sumnje da bi šibenski knjižari mogli da prema akvarelima Šibenika izrade seriju baš umjetničkih razglednica. Ili zar to u Šibeniku nije moguće?

Dobar film. Prošle sedmice davan je u kinu Tesla vrlo dobar film Majka. Poželjno bi bilo da bi se filmovi takve vrsti češće davali, a pohvalno je za vlasnika da je za par večeri pružio publici jednu dostojna solidna filmska drama.

Nušićeva Protekcija. U subotu navečer davana je od Prosvjetno-zabavnog kluba u Mandalini u Gradskom Kazalištu znamenita Nušićeva komedija Protekcija. Mladi glumci — od reda skoro svi gimnazijalci što je vrlo dobra i svake hvale vrijedna pojava, odigrali su teške Nušićeve karakterističke tipove dosta dobro. U radnji se osobito istakao G. Osmak kao Aćim Kukić svojom neprisljehnom glamom, koja je bila puna zdravog humora. Vrlo su dobro izveli svoje uloge gg. Frass kao Manojlo i Popratnjak kao Sava Savić, te od dama gđica Osmak kao Aćimova žena. Nušićev humor je u igri svih glumaca vanredno uspio. — Prava je šteta da je kazalište bilo napola prazno, a vrlo je loše za kulturni nivo Šibenika da se repriza nije uopće u nedjelju mogla davati.

Predavanje dr. Jelke Perić. U nedjelju je prof. dr. J. Perić održala u verandi hotela Krka u krugu mjesnog Ženskog Pokreta predavanje o savremenju ulozi žene u društvu. Predavateljica je lijepim načinom prikazala stvarne razloge, radi kojih bi žena morala biti potpuno adoptirana za socijalni rad. Predavanje je bilo prilično posjećeno.

Crkveno pjevanje u Bazilici. Za božićnih blagdana Cecilijanski Zbor, pojačan sa nekoliko pjevača društva

Kolo izveo je na novo pripravljenju misu od dra A. Faista. Misa je četveroglasna za mješoviti zbor, sastavljena a crkvenom liturgičnom stilu te je teška kompozicija. Ima nekoliko kvarteta veoma melodioznih. Pjevači su izveli misu veoma dobro te se to svakog najljepše dojmilo. Veoma je ugodno bilo slušati soliste. Gospođa Dulibić svojim krásnim, školovanim glasom se isticala. I drugi su solisti lijepo izveli svoju partu. Dirigirao je M. A. Sentinella, kapelnik Bazilike, koji je svojim neumornim radom i spremom pripravio ova tešku skladbu.

Orlička zabava. 8. i 9. t. mj. u prostorijama Badžane davala je „Đačka Orlička“ vrlo lijepu dramu u tri čina „Majčin blagoslov“. Komad je to vrlo poučan, odgojan i savremen, jer uzet iz svagdanjega života. Vrlo živo je tu ocrtna s jedne strane velika ljubav i požrtvovnost uzor-majke prema svojoj kćerki, a s druge strane opet odana i žarka ljubav i požrtvovnost uzor kćerke prema svojoj majci, kao i sotonsko nastojanje današnjega modernog pokvarenog društva da pomuti taj sklad i tu ljubav između majke i kćerke te kćerku otme iz zagrljaja majčina i bacit na ulicu, da joj iskvari srce i daša i otme lijer nevinosti. Na koncu slavi se triumf kreposti, a moderna zloba i opačina guši se u svome životu bez vjere i Boga. Komad se baš zato vrlo svidio svima prisutnima te je na njih vrlo potresno djelovao. Tim više, što su se mlade diletantice uživjele u svoje uloge te ih s velikim osjećajem i razumijevanjem odigrale. Posebna hvala svakako zaslužuje u prvom reda gđica M. Kaštelan, koja je iznad svakog očekivanja izvela glavnu vrlo tešku ulogu Marije, osobito njeno ludilo, te gđice N. Martinović (majka), B. Medić (prijateljica Marijina) i N. Šupuk (učiteljica). I presvij. biskup je počastio ovu zabavu svojom prisutnošću. Na programu su još bila razna narodna te orlovsko i orličko kolo, koji su uz pjevanje s mnogo ritma i gracije izvele naše učenice-Orlice.

Komesarijat pred Oblasnom Skupštinom. U četvrtak je na pitanje obl. skupština Markoča o nezakonitosti postupka vel. župana kod postavljanja g. Kožula za opć. upravitelja u Šibeniku, odgovorio pred-

sjednik obl. odbora g. Stojanov, da je obl. odbor upozorio vel. župana da po § 110 opć. pravilnika mora da imenjuje opć. upravitelja u sporazumu a obl. odborom. Stoga je predložio — sve to u aktu od 5. dec. — da se opć. upravitelj isabere između ovih lica: dr. Sikirić, dr. Vinko Smolčić, Ante Lučev, dr. Miho Poduje, Marko Ježina, Ante Blažević, dr. Silvije Matulić, Veliki župan je na to odgovorio, da je stvar uputio ministru unutrašnjih poslova, a obl. odbor je prikazao protiv njegovog postupka žalbu na upr. sud u Dobrovniku.

IZVOLITE ČITATI: Štovane domaćice, kušajte, da je KOLINSKA u istinu izvrstan pridodatak za kavu, te kao domaći proizvod zaslužuje, da se ga upotrebljava u svakoj obitelji.

Svršetkom godine, zahvaljujemo se našim štovanim mušterijama za blagonaklonost te želimo svim obiteljima sretnu Novu godinu! KOLINSKA.

Parnica Kožul-Nakić. U četvrtak je u Splitu bila uređena nakon odgode od skoro godine dana rasprava po tužbi opć. upravitelja Kožula protiv g. Josipa Nakića radi uvrede i klevete učinjene štampom. G. Nakić je, kako je poznato, u jednom splitskom listu ustvrdio da je g. Kožul, dok je bio predsjednik Hrvatskoga Kluba u Šibeniku, bio i članom Orjuna. Rasprava je radi promjene branitelja odgođena na neizvjesno vrijeme.

Društvo za saobraćaj putnika ima u petak, 15. o. mj. svoju redovitu godišnju skupštinu.

Ooružje za Mađarsku

Na 1. jan. u St. Gothardu je od austrijskih željezničara kod pregleda tovarnih listova i vagona ustanovljeno da je u četiri vagona mjesto deklariranih dijelova strojeva bilo par stotina sandaka demontiranih strojnih pušaka, koje su u Veroni predate za Mađarsku. Sasvim je razumljivo da je ta činjenica izazvala čitavu buru u Austriji, a državama Male Antante i Poljskoj. Mađarska vlada je izdala saopćenje, da je taj ratni materijal bio određen za Varsavu i da će ga ona uništiti. Mala Antanta je zatražila obavještenja iz Poljske te će nakon ovih uputiti savjetu Lige Naroda demarš.

JAVNA ZAHVALA.

Svima onima, koji su za vrijeme bolesti posjećivali i tješili našega nezaboravnog pokojnika

Don Antu Paleka

kao i onima, koji su mu prigodom njegove sahrane iskazali zadnju počast, ovim putem izrazujemo svoju duboku zahvalnost.

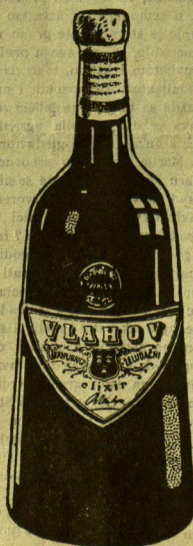
Šibenik-Zemunik, 7. I. 1928.

Križan Paleka, sudac za se i svoje.

Hoćete li postati sretni i bogati

onda naručite odmah kod nas srećke Državne klase lutrije. Srećke dobijete za D. 100.-50.- i 25.- Svaka srećka mora biti izvučena. Za neizvučene srećke vraćamo 40%. Glavna kolektura ZUMBULOVIĆ, SPLIT, Krešimirova 33.

Vlasnik, izdavatelj i odgovorni urednik Ante Hajjev. - Tisak Pučke Tiskare u Šibeniku. - Obitelj: Hajjevi i Vlahovi.

Tvornica utemeljena 1884.

Ovo je pravi originalni

Vlahov elixir

koji okrijepljuje i ozdravljuje kojeg proizvadjja jedino

R. VLAHOV

Nagradjen na svim svjetskim izložbama.

Ime VLAHOV i dotična etiketa

zakonom su zaštićeni kod svih država svijeta

ČUVAITE SE PATVORINA!

